

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Tertia. De speciebus Juris in re.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

Personalis,
seu Actio in
personam,
quid?

29. *Actio personalis*, seu *Actio in personam*, est illa, quæ proximè tendit in personam nobis obligatam ex contractu aliquo, vel delicto. Et dicitur *personalis*: quia, quamvis hæc actio sit in ordine ad aliquid recuperandum ab adversario, quod tibi fieri vel dari ab eo petis; nihilominus actio illa ita cohæret personæ, ut ipsa contra alium, qui rem illam fortè detinet, institui non possit. Sic v. g. si mutuo dedisti Cajo centum florenos, quos ille Titio donavit, & tradidit, in hoc casu actio duntaxat personalis contra Cajum, nulla verò contra Titium tibi competit.

DISTINCTIO III.

De Speciebus Juris in re.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit Dominium?

Juris in re
species,
quæ?

1. **J**uris in re variaz sunt species, quarum aliqua rem ipsam, alia usum rei respiciunt. Et quidem prioris generis est *Dominium*; quo quis de re sua potest facere quod vult, dando, vendendo, commutando &c. & si impediatur, potest in Judicio experiri, prout *num. 4.* declarabitur. Accedit *Possessio*, quæ (si est justa, simulque pacifica) *Dominio* addit, quòd in tali jure non impediatur. Et tandem *Proprietas*, quæ insuper dicit, quòd quis in tali jure parem non habeat. Posterioris generis, sive Juris in usu rei, duæ sunt species, videlicet *Ususfructus*, & *Usus juris*: de quibus in progressu breviter. Incipiendo igitur à *Dominio*, ejusque divisionibus, sit

Dominium
communif-
simè, quid?

2. **CONCL. I.** *Dominium* communissimè sumptum aliud non est, quàm facultas disponendi de re tanquam sibi subjecta. Sic quippe juxta communem apprehensionem *Dominium* habere censetur, qui aliquid habet, de quo jure proprio, seu citra alterius ordinationem, disponere pro nutu possit; quod idcirco dicitur esse suum. Atque in hac tam generali acceptione, illud cum primis subdividitur in *Dominium Divinum*; quale competit Deo per essentiam in omnes creaturas. & in *Dominium humanum*, quod

Dominium
Divinum, &
humanum.

quod convenit homini per participationem, seu potestatem sibi à Deo collatam in alias creaturas; juxta illud Gen. 1. *Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & subjicite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cali, & universis animantibus, quæ moventur super terram.* Et de hoc Dominio humano, quod & *Politicum* appellant, agitur in proposito.

3. CONCL. II. Dominium humanum, seu politicum, aliud est Dominium jurisdictionis, & aliud Dominium proprietatis, quorum quodlibet denuò subdividitur. Ita communis, & patet inductione. Et quidem *Dominium jurisdictionis*, est potestas gubernandi suos subditos; id est, illis aliquid præcipiendi, vel prohibendi, ac illos judicandi, puniendi, vel præmiandi: hi quinque enim sunt actus gubernandi. Porro *Dominium jurisdictionis* subdividitur in sæculare; quale est in Imperatoribus, Regibus, Ducibus &c. respectu populorum sibi subditorum in negotiis sæcularibus: & in Ecclesiasticum, quale est in Summo Pontifice, Episcopis, aliisque Prælatibus Ecclesiasticis, qui habent subditos in spiritualibus. *Dominium proprietatis* econtra est Jus disponendi de re sua pro libitu, nisi lege prohibeatur: de quo potissimum loquendo, sit

4. CONCL. III. Dominium proprietatis aliud est perfectum, aliud imperfectum. Ita rursum communis. *Dominium proprietatis perfectum* (quod & plenum dicitur) communiter solet definiri, dicendo: *Dominium est jus perfectè disponendi de re corporali, nisi lege prohibeatur.* Dicitur, *jus*: quæ particula stat loco generis. Dicitur, *perfectè disponendi de re*: quæ particula stat loco differentie, simulque denotat, hic definiri Dominium perfectum seu plenum, virtute cuius potest quis perfectè disponere de re sua, eaque uti pro suo arbitratu, ipsam vel servando, vel vendendo, donando, commutando, vel etiam destruendo, *nisi lege prohibeatur.* Et hoc ultimum idcirco additur: quia licet Dominium ex natura sua tale sit, ut tribuat potestatem disponendi de re sua pro libitu, tamen interdum lege prohibente fit, ut hæc potestas non possit exire in actum. Sic pupillus prohibetur alienare rem suam, cum tamen sit verus dominus; similiter quandoque lege prohibente non licet vendere res suas externis Nationibus, eo quod sit prohibita talium mercium extractio è Provincia; quibus similia contingunt passim in aliis casibus.

5. *Dominium proprietatis imperfectum* (cui pariter convenit Imperfectum, dummodo in ea omittatur ly, & tum.

Hoc subdividitur in Dominium directum, &

Dominium utile.

Alia de Dominio remissivè.

perfectè) vel habet tantum proprietatem rei absque emolumentis seu fructibus, vel e contra emolumentum absque proprietate; & juxta hoc subdividitur in directum, ac utile. *Dominium directum* continet solam rei proprietatem: unde habens hujusmodi Dominium dici solet *Proprietarius*, id est, habens talis rei proprietatem. Et tale Dominium directum habet Princeps in Feudis, Dominus in prædio ad Emphyteusim dato, & omnis ille, qui dicitur dominus cujuspiam rei, cujus Ususfructus alteri concessus est.

Dominium utile duntaxat, continet solam rei utilitatem, seu emolumentum: & tale est, quod habet Feudatarius, Emphyteuta, Usufructuarius &c. respectu illius rei, quam ab alio accepit in Feudum, Emphyteusin, vel cujus habet Ususfructum.

6. Cæterum de Dominio hætenus explicato, & quibus competat, quibusque modis acquiratur, plures occurrunt difficultates; de quibus in sequentibus Distinctionibus dicitur, postquam in præsentibus cæterarum specierum Juris natura fuerit explicata.

QUÆSTIO II.

Quid sit Ususfructus?

Ususfructus, quid?

Jus utendi, & jus fruendi, quomodo differant?

7. **C**ONCL. I. *Ususfructus rectè definitur, dicendo: Ususfructus est jus alienis rebus utendi fruendi, salvâ rerum substantiâ.* Ita habetur *L. 1. ff. de Usufructu. & §. 1. Instit. eod.* estque communis. Et quidem in hac definitione ly, *Jus*, stat loco generis; reliqua ponuntur loco differentiæ. Dicitur deinde, *utendi*; & mox additur ly, *fruendi*, id est, percipiendi fructus rei: tum ut indicetur effectus illius juris, quod tribuitur cuipiam per Ususfructum, qui est legitima potestas utendi & fruendi re alienâ, salvâ tamen ejus substantiâ. Tum quia *Jus utendi*, & *Jus fruendi* re alienâ, valdè differunt: nam is, qui habet solum Jus utendi re aliquâ, gaudet nudo duntaxat usu illius, ita ut quamvis possit re illâ uti pro suis necessitatibus, ex ea tamen fructus non percipiat. Sic qui habet Jus utendi equâ alterius, potest quidem eâ uti ad suas necessitates; fructus tamen ejus, id est, equæ partus non erit suus, sed domini proprietarij equæ. E contra Jus fruendi tribuit cuipiam hujusmodi jus, seu potestatem percipiendi fructus rei alienæ: quale Jus utendi & fruendi simul, importat Ususfructus,

Aut, ut ex ipso nomine patet: ac proinde Ususfructus est pin-
quior Ufu juris.

8. Porro *fructus rei* dicitur, quidquid salvâ rei substantiâ ex
re illa est perceptibile. Sic censetur esse fructus in grege ovium,
aliorumque animalium, lac, lana, foetus; in fundo foenum, sege-
tes, fructus arborum, virgulta, arborisque cædunt, ita ut succidi
possint (non verò fructiferæ) lapides in lapidinis; in domo
locatio, & his similia: prout habetur *L. 10. & seq. de Usufructu.*

*Fructus rei,
quid?*

9. Dicitur ulterius in definitione Ususfructus, *re alienâ.* Ut
excludatur jus utendi & fruendi, quod quisque habet in re sua,
cujus plenum obtinet Dominium: quia talis non dicitur Ufu-
fructuarius, non obstante, quod utatur re illâ, ejusque fructus
percipiat; sed dicitur Dominus illius rei, quod est quid majus.
Tandem additur, *salvâ rei substantiâ*: quia Usufructuarius (id est,
ille, qui habet Usufructum rei alienæ) tenetur rem illam, ex
qua fructus percipit, integram Proprietario servare.

*Usufructu-
arius, quid?*

10. Quæres, ad quid teneatur Usufructuarius? Resp. Ufu-
fructuario imprimis incumbit solvere impensas, quæ ratione
fructuum percipiendorum fieri debent. Tenetur insuper Ufu-
fructuarius ad præstandas collectas, tributa, & similes præstatio-
nes reales, quæ pro re fructuaria debentur; prout habetur deci-
sum *l. Hactenus. ff. de Usufructu.* Nam *Qui sentit onus, sentire debet com-
modum, & e contra,* juxta Regulam 50. Juris in 6.

*Usufructu-
arius ad
quid tenea-
tur?*

11. Tenetur rursus Usufructuarius rem illam, cujus habet
Usufructum, rectè colere, eâque quasi bonus paterfamilias uti;
prout liquet ex ipsa definitione Usufructus, dum dicitur esse jus
utendi & fruendi *salvâ rei substantiâ.* Hinc inferunt Doctores, id-
que desumunt ex *cit. l. Hactenus. ff. eod.* quod, qui habet Usufruc-
tum fundi, teneatur in locum arborum demortuarum novas sub-
serere, juxta arbitrium boni viri; & qui habet Usufructum ædi-
um, teneatur saltem modicas expensas facere ad sarta tecta con-
servandâ. Dicitur, *modicas expensas*: nam ad magnas non tene-
tur ipsemet Usufructuarius, sed Proprietarius rei, nisi forsitan aliter
inter eos conventum fuerit. Omittuntur nonnulla alia, obliga-
tionem Usufructuarij, ipsûmque Usufructum concernentia;
cûm sit materia magis Juridica, & plurimum pendeat ex particu-
laribus pactis, & conventionibus cum Domino pro-
prietario initis.

*Tenetur
rectè colere
rem Usufra-
ctuariam.*

*Et in eam
modicas ex-
pensas face-
re.*

Q U Æ S T I O III.

De Ulu juris, & varijs ipsum concernentibus.

Ulus facti, 12.
& Ulu juris.

ADvertendum, quòd Ulu dupliciter sumi possit. I. Pro ipso actu utendi re alterius, sive pro actuali ulu licito rei alienæ; & dici solet *Ulus facti*, seu nudus Ulu rei: qualis est actualis equitatio ex permissione proprii domini facta in equo alieno, vel actualis inhabitatio domus alienæ, & hujusmodi. II. Accipitur Ulu pro ipsomet jure utendi re aliena, v. g. pro jure illo, quod quis ratione prævia solutionis habet equitandi tali equo, vel inhabitandi domum alienam; & vocari solet *Ulus juris*: de quo loquendo, sit

Ulu juris.
quid?

13. CONCL. I. *Ulus juris* rectè solet definiri, dicendo: Ulu est jus utendi tantum re aliena salva ejus substantia. Ita Doctores communiter. Dicitur, *jus utendi*: quia hinc definitur Ulu juris, non autem Ulu facti tantum; de hoc enim, cum nihil juris præbeat utentibus, minus solliciti fuerunt Doctores. Ejus tamen mentio fit c. *Exijt. §. Nec quisquam. de Verb. signif. in 6.* ubi Pontifex sic loquitur: *Qui, inquam, ulus non juris, sed facti tantummodò nomen habens, quod facti est tantum, in utendo præbet utentibus, nihil juris.*

Et quomodo differat ab Ulu facti?

14. Dicitur ulterius, *utendi tantum*. Per quam particulam Ulu juris differat ab Ulu fructu, cum quo in cæteris particulis omninò convenit: siquidem minus juris est in Ulu, quàm in Ulu fructu; & cui Ulu alicujus rei competit, vel in testamento relictus est, uti quidem eâ re potest, frui verò non potest.

Uluario.
quæ jura competant nec ne?

15. Infertur proinde, quòd Uluarius, id est, is, cui Ulu alienæ rei, v. g. horti, est concessus, possit quidem in ipso horto deambulare, ac poma, olera, & reliqua, quæ ibi nascuntur, ad suum, suæque familiæ, & hospitem victum accipere, l. *Plenum. ff. de Usu & habitatione*: non possit tamen omnes fructus recipere, eosque suo arbitratu vendere, seu alienare; sicuti possit, si haberet Ulu fructum horti. Item, si cui in testamento legeretur Ulu jumentorum, vel gregis ovium aut vaccarum, non potest percipere pecorum foetus, vel lanam (hæc enim in fructu magis, quam in Ulu numerantur) neque lac, nisi in modica quantitate, & quatenus ad victum quotidianum opus est: potest autem bobus, vel jumen-

jumentis uti ad arandum, ad agrum stercoreandum, & ad omne aliud ministerium, ad quod boves apti sunt; prout expressè habetur decisum *cit. l. Plenum. ff. de Usu & habitat. & §. 1. Instit. eod. cum concordantijs.*

16. Similiter, cui Usus domûs, seu inhabitatio ejus relicta fuit in testamento, aut aliunde competit de jure, potest quidem non solum in propria persona, sed etiam cum sua familia in ipsa habitare, imò & inquilinum secum recipere, aut aliquos hospites: non tamen potest domum alteri locare, neque inhabitationem ejus alicui concedere sine se, neque Usum hujusmodi vendere; prout similiter decisum habetur *l. Cui usus. & seqq. ff. de Usu & habitatione.*

Habenti Usum domûs quid liceat?

17. Ex quibus patet, minus esse juris in Usu, quàm in Usu-fructu: nam prædicta omnia (demptâ venditione Ususfructûs) competunt Usufructuario, non autem Usuario tantum. Cæterùm illis ipsis modis, quibus Ususfructus constituitur, vel finitur, etiam nudus Usus constitui, atque delinere solet, *cit. §. 1. Instit. de Usu & habitat.* de quibus plura Juris Consulti.

Minus juris est in Usu, quàm Usufructu.

QUÆSTIO IV.

Quid, & quotuplex sit Possessio, & quæ ejus privilegia?

18. **P**ossessio sic dicitur à pedibus, & sonat idem quasi *pedum possessio*, prout notatur *l. 1. ff. De acquirenda vel amitt. possess.* nam per pedum positionem super bona immobilia, ut puta super agrum, vel domum, solet acquiri Possessio. Tribuitur autem hoc nomen interdum ipsis rebus possessis; ut *Psalm. 77. Tradidit possessionem eorum igni.* & *Matth. 13. Erat enim habens multas possessiones, & alibi.* Verùm hoc loco Possessio accipitur pro actu, vel jure possidendi, à quo denominatur quis possessor. Et notanter sub disjunctione dictum est, *pro actu, vel jure possidendi*; hæc enim duo non sunt idem, & quamvis possint in simul conjungi (uti fit in Possessione juris & facti simul) adhuc tamen ab invicem separari valent, prout accidit in Possessione facti tantum. Hinc fit

Possessio unde sic dicitur?

variè accipitur,

19. CONCL. I. Possessio ut sic dividitur in Possessionem juris tantum, facti tantum, & in Possessionem juris & facti simul.

Hæc divisio. Ita

Ira in re communis; & patet inductione. Siquidem *Possessio juris tantum* (quæ alio nomine appellatur *Possessio civilis*) est ipsummet jus possidendi rem, solo animo retentum: & habetur, quando quis rem suam ipso facto non amplius possidet, nihilominus de jure, sed solo animo, ejus possessionem retinet, & continuat. Hoc modo civiliter, seu de jure possidet, qui abest quidem à rebus suis, adhuc autem animo eas possidet, seu occupat, eò quòd non discesserit inde animo relinquendæ possessionis, sed postea reversurus.

Possessio facti, seu naturalis tantum, &

Possessor bonæ, & malæ fidei

20. *Possessio facti tantum* (quam & *naturalem tantum* appellant) est solus actus possidendi sine jure: & talem duntaxat possessionem habet possessor rei alienæ, eò quòd jure possidendi sit destitutus. Ubi simul advertendum, quòd si possessor rei alienæ possideat eam ut suam bonâ fide (id est, si ipse habeatur pro domino, ac ipsemet bonâ fide credat, se esse dominum hujus rei, reverà tamen non sit, sed ad alium pertineat rei illius dominum) tunc dicatur is *Possessor bonæ fidei*, atque ejusmodi rem bonâ fide possidere. Si quis verò rem alienam malâ fide possideat, benè sciens, eam rem non esse suam, prout fur possidet rem furtivam, dicitur is *Possessor malæ fidei*.

Possessio juris & facti simul, quid?

21. Tandem *Possessio juris & facti simul* (quæ etiam *civilis & naturalis simul* est) vocatur ea, quæ includit simul utrumque, id est, tam jus, quàm actum possidendi. Et talis *Possessio* competit cuilibet domino, rem suam per corporalem insistentiam possidenti; id est, qui in re, quam de jure possidet, vel in aliqua parte ejus præsens existit, aut saltem res possessa est in conspectu ejus, ut ipsam videat, vel partem ejus: nam quodlibet horum sufficit ad *Possessionem facti* seu naturalem continuandam, sive deinceps tale quid fiat per se, sive per alium suo nomine. Et de hac loquendo, ulterius sit

Possessionis definitio explicatur.

Res incorporales propriè non possidentur.

22. CONCL. II. *Possessio* est rei corporalis detentio, corporis, & animi, & juris adminiculo. Ita Glossa communiter recepta *L. 1. ff. De acquirenda vel amitt. possess.* Dicitur, *detentio rei*: quia ad hoc, ut quis rem actu possideat, necesse est, eam aliquo modo detinere, seu occupare, vel per se, vel per alium, qui suo nomine eam detinet: hoc enim essentialiter requiritur ad *Possessionem juris & facti simul*, de qua procedit data definitio. Et additur, *rei corporalis*: nam res incorporales propriè non possidentur, sed dicuntur quasi possideri, arg. c. *Cum Ecclesia. de Causa Possess.* ubi Pontifex possessionem juris spiritualis eligendi, appellat *quasi posses-*

possessionem, junctâ l. Sequitur. §. Si viam ff. de Usucap. Porrò Res corporales sunt eæ, quæ ex sui natura tangi possunt: veluti ager, vestis, equus, aurum, & hujusmodi. Res incorporales verò, quæ tangi non possunt: ut sunt ea, quæ consistunt in jure, v.g. jus eligendi, jus patronatus, jus ad hæreditatem, Ususfructus, & alia hujusmodi jura.

Res corporeales, & incorporales, quæ?

23. Dicitur ulterius, corporis, & animi adminiculo. Quia ad Possessionem unum sine altero non sufficit, sed requiritur, ut quis rem corporaliter apprehendat, seu detineat; simulque ut eam detineat tanquam suam, sicque animo possidendi, & non solum nomine alterius ipsam habeat. Hinc Depositarius (id est, ille, qui rem alterius apud se depositam retinet) non dicitur possidere Depositum, quia non detinet illud animo possidendi, ac retinendi sibi. Additur verò, & juris adminiculo: quæ particula sonat idem, ac jure non refragante, sive, ut habeatur possessio illa non contra jus & fas: nam data definitio convenit Possessioni juris & facti simul. Et per hoc excluditur Possessio manifestè injusta, qua v.g. fur, aut alius rei alienæ in vafor, possidet rem alienam: siquidem talis non habet Possessionem juris & facti simul, quia non detinet rem illam juris adminiculo, sed contra jus & fas; quamvis habeat Possessionem facti, seu naturalem.

Depositarius non possidet, cur?

24. Quæres, quidnam privilegii conferat Possessio? Resp. plura sanè privilegia, & commoda afferre Possessionem: adeò quidem, ut quando à duabus partibus litigantibus de proprietate alicujus rei controversia coram Judice agitur, plerumque, & ferme semper, existat ingens contentio de ipsa Possessione; uti notatur §. Retinenda. Instit. de Interdictis.

Possessionis privilegia, plura.

25. Et primò quidem in tali casu, si videlicet oboriatur controversia inter quosdam derei proprietate, sive dominio, & adhibita diligenti inquisitione maneat adhuc dubium, cujusnam res illa sit: tunc melior est conditio possidentis, & ipsi adjudicabitur causa, juxta Reg. 65. Juris in 6. In pari delicto, vel causa, prior est conditio possidentis. Deinde Possessio parit in judicio presumptionem dominij: unde in prædicto casu possessor non tenetur probare, rem esse suam, sed alter, qui eam repetit; & quidem, si hic non satis probaverit rem esse suam, nihil obtinebit, sed alter remanebit in possessione, etiamsi reverà res eius non sit; prout expressè habetur cit. §. Retinenda. Instit. de Interdictis. Ulterius Possessio, si sit bonæ fidei, suo tempore parit præscriptionem; id est, facit, ut res, quæ priùs reverà non erat tua, elapso tempore à jure definito fiat tua, ita ut non amplius teneatur

Enumerantur præcipua.

[a] Dist. 6. ris eam domino, postea primùm ipsam repetenti, restituere; de quo plura inferius (a) agendo de Præscriptione.

segg.

Possessor, si spoliatur, ante omnia restitui debet.

26. His accedit, quòd si Possessor privatâ alicujus violentiâ de possessione rerum suarum exturbetur, aut eâ clam spoliatur, ante omnia debeat fieri restitutio spoliati; non obstante, quòd occupator alleget titulum, velitque probare, rem illam esse suam. Generaliter enim restitutio spoliati ante omnia fieri debet, c. In litteris. & seqq. de Restitut. spoliati. Nec potest cogi spoliatus (dummodò probaverit, se per adversarium violentè, aut clam, possessione rei suæ spoliatum fuisse) ad alios causæ articulos respondere, donec sibi restitutio spoliati facta sit: & tunc primùm pars adversa, si quidpiam proponere voluerit, audiri debet, arg. c. 1. & c. Conquerente. eod. cum concordantijs. Tandem Possessor ab altero invasus potest vim vi repellere, remque suam defendere, etiam armis, si ita opus fuerit; aut jam expulsus, possessionem suam repetere, dummodò id statim sive incontinenti fiat, c. Olim, de Restitut. spoliatorum, & l. Idem est. ff. de Vi & vi armata.

Possessor invasus potest vim vi repellere.

DISTINCTIO IV.

De Objecto, & Subjecto capaci Dominiij.

QUÆSTIO I.

Quænam cadant sub objectum Dominiij?

De cujus Dominio hic agatur?

1. **N**on est sermo in proposito de Dominio Dei, quod esse supremum atque perfectissimum in omnes creaturas, de fide est. Neque agitur hic de Dominio Angelorum, sed duntaxat de Dominio hominis, investigando, quænam cadant sub perfecto Dominio hominis; id est, quænam sint illæ res, in quas homo potest habere Dominium perfectum.

Sub Dominium hominis cadunt?

2. **CONCL. I.** Omnes res corporeæ inferiores, utputa agri, montes, flumina, plantæ, bestię, metalla &c. cadunt sub Dominium hominis. Ita communis; & patet ex illo Gen. cap. 1. Cre-